

Tav Provinsje Fryslân en wetterskip Fryslân
P/A Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden

Rinsumageast, 30 december 2020

Onderwerp: Zienswijze uitvoeringsprogramma veenweide Fryslân

Feangryde, foarût mei it fean, achterût buorkje?

NMV Fryslân wil graag ook zelf nog een korte reactie geven op het voorliggende uitvoeringsprogramma. Daarnaast verwijzen wij tevens naar de reactie vanuit de brede landbouw in de stuurgroep Feangryde, waarin een uitgebreide reactie is geformuleerd. NMV is een belangenbehartiger voor melkveehouders en vertegenwoordigt ook melkveehouders in het Friese veenweidegebied. Het dossier is zo belangrijk voor veel van onze Friese boeren dat we ook individueel nog een signaal af willen geven. In het voorwoord van het uitvoeringsprogramma wordt de toon al gezet; er wordt geïmpliceerd dat de biodiversiteit afneemt ten gevolge van bodemdaling. Bij weten van NMV is een dergelijke correlatie nooit gelegd evenals de opvattingen over de grondwaterstromen, deze inzichten kennen een fragiele basis en zouden nooit als poot onder zo'n belangrijk programma gebruikt mogen worden. NMV heeft de indruk dat er allerlei zaken bijgehaald worden om de veenweiden maar de vernatten en dat er onvoldoende naar andere oplossingen gekeken wordt. Is er in het uitvoeringsprogramma voldoende oog voor de onherstelbare effecten op leefbaarheid, kosten, werkgelegenheid en het toekomstperspectief van onze boerengezinnen? NMV denkt van niet.

Ambitie

Met de ambitie die wordt neergelegd voor de lange termijn valt landbouwkundig gebruik niet te verenigen. NMV denkt dat bodemprocessen nooit volledig te stoppen zijn, organische gronden zullen altijd gedeeltelijk afbreken onder invloed van zuurstof of methaan of lachgas opleveren (extra broeikasgas) als tegenhanger onder anaerobe omstandigheden. Het streven naar de best mogelijke balans zou een betere ambitie zijn en recht doen aan de bestaande gebruikers. NMV ziet dat graag genuanceerd in het uitvoeringsprogramma.

Bottom up

Werken van onderop is een nobel streven dat wij als zeer belangrijk achten en een grote voorwaarde voor draagvlak in de gebieden. Op basis van bestaande pilots is NMV van mening dat er een bredere vertegenwoordiging moet komen van boeren in de pilots. Leden van NMV maken zich grote zorgen en voelen zich onvoldoende gehoord of aangehaakt. Het maatwerk onderschrijven wij ook, wel met de kanttekening dat hierbij meer aandacht moet komen voor bijvoorbeeld opknippen van grote peilvakken. Dit moet met de boeren in desbetreffende gebied worden afgestemd. Er moet daarom ook een clausele worden opgenomen het gebiedsplan waarbij er, als er zich calamiteiten voordoen in (een deel van) het peilvak een stap terug gedaan kan worden en heroverwogen moet worden welke maatregelen passend zijn. Een grondwaterstand van -40 mag geen harde streefwaarde zijn en HAK-LAM moet hierbij leidend zijn waarbij de landgebruiker ook daadwerkelijk een hand aan de knop heeft en niet slechts op papier.

Geen geld geen Zwitsers

De financiële impact van het uitvoeringprogramma is groot. Daarom moet het overal terugkomen als een

keiharde afspraak dat men pas in een gebied aan de slag gaat als er voldoende financiën zijn om het gebiedsproces tot een goed einde te brengen. NMV wil daarnaast voorkomen dat boeren die bijvoorbeeld grond krijgen afgewaardeerd en gecompenseerd worden met grond, naast extra landbewerking en vervoersbewegingen vervolgens geconfronteerd worden met dubbele waterschapslasten. NMV vindt het daarom niet meer dan vanzelfsprekend dat deze gronden voortaan in dezelfde categorie worden belast als natuurgronden waar het gaat om waterschapslasten.

Bandbreedte peilbeheer

NMV vindt het HAK-Lam principe positief, echter, zouden de waterschappen hierin meer verantwoordelijkheid bij de boeren neer moeten leggen. De boeren zouden binnen de bandbreedtes hand aan de knop moeten kunnen slaan, het zij dat dit betekent dat sommige peilvakken zullen moeten worden verkleind, om de hoogteverschillen te overbruggen.

Verdienmodellen

Op dit moment zijn er nog geen nieuwe verdienmodellen, het lijkt ons dan ook prematuur dit als zodanig op te nemen dat we al spreken van 'it nije buorkjen'. First things first. Zoals aangegeven in het document zelf, is er nog veel onbekend over de effectiviteit van vele maatregelen en of de doelstelling überhaupt haalbaar is. De absolute zekerheid waarmee de doelstelling echter wordt benadrukt staat hiermee in schril contrast.

Context

In een tijd waar er meerdere vraagstukken bij elkaar komen vindt NMV het niet meer dan gepast dat er een clause 'winstbeding' wordt opgenomen bij eventuele (semi-gedwongen) verkoop van gronden wegens de veenweide-aanpak. Mocht in de navolgende 35 jaar de grond een bestemmingsplanwijziging krijgen waardoor de waarde significant wijzigt, dan komt de winst op die percelen de verkopende partij of de erven van die partij toe. Dit neemt alleen al de schijn van implicatie weg dat een overheid haar positie aanwendt om eigendommen van anderen goedkoop te verwerven om deze vanuit een machtspositie vervolgens tot waarde te brengen.

Koe er uit, zonnepaneel er in?

NMV is bang, mede gezien de tegenstelling in het verdienvermogen van beide sectoren, dat de veenweideplannen de deur open zetten voor grootschalige ontwikkeling naar zonneweides, iets dat compleet haaks staat op de wens voor biodiversiteit en weidevogels die het uitvoeringsprogramma zegt naastig na te streven. Neem meer tijd om op een stapsgewijze manier het veenweide programma op te bouwen, aan de hand van een lerend programma.

Ijkmomenten

NMV onderstreept het werken met fasering en ijkmomenten, toch mist NMV een wezenlijk onderdeel in het geschetste proces: er moet een extra ijkmoment komen om vast te stellen of aan alle voorwaarden voldaan wordt. Daarna kan het proces een go krijgen om verder te gaan met de uitvoering. Enkele van deze voorwaarden zijn: de peildatum voor waarde-taxatie van het gehele bedrijf dat wil zeggen gronden en opstallen (NMV wil beklemtonen dat die peildatum niet later dan 2015 mag zijn), afwaardering van gronden, consensus over compensatie, peilvakken. Dit moet een drempelvoorwaarde worden voordat er in de gebieden aan de slag gegaan wordt, om te voorkomen dat de betreffende grondeigenaren in het gebied

tot laat in het proces in grote onzekerheid blijven zitten. Voor melkveehouders geldt dat de pensioenopbouw in opgebouwd vermogen in opstallen en gronden zit. Duidelijkheid over 'waar hebben we het over' moet geboden worden aan het begin van een gebiedsproces.

NMV heeft grote twijfels of de geraamde kosten realistisch zijn. De verwachting is dat de kosten weleens een equivalent van de inschatting kunnen worden, met een onzeker resultaat op het gebied van CO2 reductie. Uiteraard blijven er nevendoelen overeind blijven, maar het is reden genoeg om het programma niet direct over het gehele veenweidegebied op te leggen (focus eerst op kansrijke gebieden, laat gebieden met een dik kleidek en moerige gronden eruit zodat deze geen planschade ontvangen). NMV is van mening dat met goed bodembeheer en bijvoorbeeld het aanmengen van klei in veen betere resultaten geboekt kunnen worden op het gebied van CO2 reductie. Daar moet in het programma meer aandacht en focus op komen. Gestoeld op zoveel onzekerheden zou het onaanvaardbaar zijn om het uitvoeringsprogramma in zijn huidige vorm vast te stellen.